

فصل هشتم

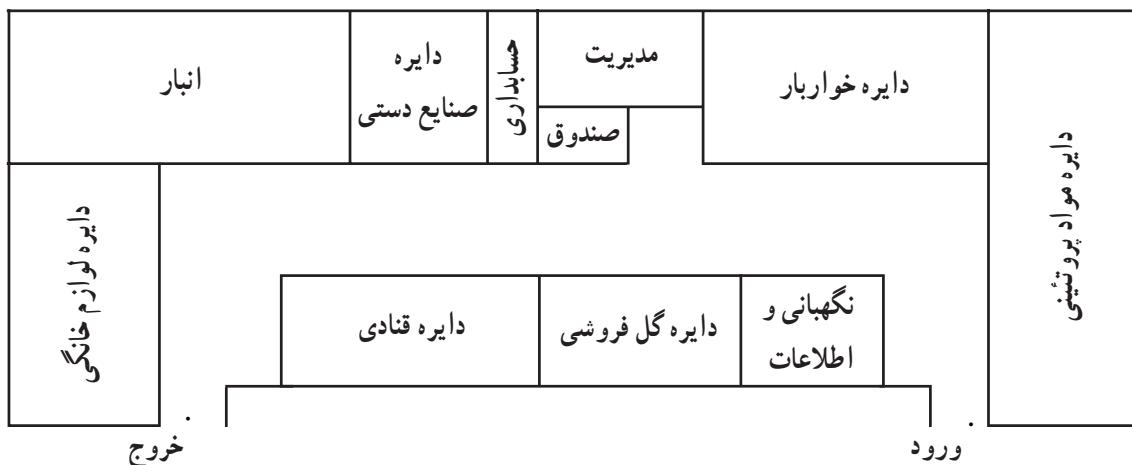
دوایر

هدفهای رفتاری: در پایان این فصل، فرآگیر خواهد توانست:

- ۱- دوایر را تعریف کند.
- ۲- محاسن فروشگاههایی را که به صورت دوایر هستند، بیان کند.
- ۳- هزینه‌های مستقیم و هزینه‌های عمومی دوایر را شرح دهد.
- ۴- محاسبات مربوط به تسهیم هزینه‌های عمومی را انجام دهد.
- ۵- خلاصه سود و زیان و گزارش سود و زیان فروشگاههایی را که دارای دوایر متعدد هستند، تنظیم کند.
- ۶- ثبت دفاتر حسابداری مؤسسات دارای دوایر را انجام دهد.

۸- دوایر

به فروشگاههایی که در یک محل انواع کالاها را در غرفه‌های مجزا زیر نظر مدیریتهای مستقل به معرض فروش می‌گذارند، دوایر فروش گویند. نمونه‌ای از دوایر فروش سوپرمارکت‌ها، فروشگاههای بزرگ و تعاونی‌های مصرف کارمندان است که در زیر یک سقف در قسمتهای تفکیک شده، به عرضه انواع کالاها از قبیل اسباب بازی، پوشاسک، لوازم ورزشی، لوازم التحریر، لوازم خانگی و ... اشتغال دارند. هریک از قسمتها را یک دایره فروش و مجموعه آنها را دوایر می‌گویند. در شکل شماره ۱ نمونه فرضی از یک فروشگاه را که به صورت دوایر اداره می‌شود، ارائه شده است.

۱- نمودار فرضی از فروشگاههایی که به صورت دوایر اداره می‌شود.

در فروشگاههایی که به صورت دوایر هستند، هر دایره زیر نظر مدیر یا مسؤولی با همکاری تعدادی فروشنده اداره می‌شود. مشتریانی که از هر دایره خرید کنند، بهای کالای خریداری را که طی فاکتور سه نسخه‌ای با قید کد یا اسم دایره که توسط فروشنده دایره صادره شده به صندوقدار فروشگاه ارائه می‌نمایند. صندوقدار پس از دریافت وجه، نسخ را ممهور به مهر مخصوص دریافت شد، نموده و نسخه اول را برای ارسال به حسابداری برداشت و نسخ دیگر را به مشتریان برمی‌گرداند تا با تسلیم یک نسخه به فروشنده دایره، کالای خریداری را تحويل گرفته و یک نسخه از فاکتورهای صادره را نیز جهت ارائه به مأمور کنترل در خروجی نگه دارد. این نوع فروشگاهها به دلیل در دسترس قراردادن چندین نوع کالای متفاوت در یک مکان، باعث صرفه‌جویی در وقت و هزینه رفت و آمد خریداران می‌شوند و همچنین از نظر صاحبان و مدیران این نوع فروشگاهها اعمال کنترل و نظارت بر دوایر که دریک‌جا متمرکز شده‌اند به مراتب ساده‌تر و کم هزینه‌تر از فروشگاههایی است که در سطح شهر پراکنده‌اند.

۱-۸- حسابداری دواير

عملیاتی که در یک فروشگاه دارای دواير متعدد انجام می‌گيرد، ممکن است به طور مستقیم و یا غيرمستقیم به یک یا چند دایره مربوط باشد. نحوه سرشکن کردن و ثبت حسابداری هریک از موارد عبارت است از :

۱- عملیات خرید و فروش دواير: معمولاً خریدها و فروشهای هر دایره به طور مستقل و مستقیم انجام می‌گيرد مانند خرید و فروش پراهن در دایره پوشاك و يخچال در دایره لوازم خانگي. در ازاي خریدها، حساب خرید دایره مربوطه بدھكار شده و در ازاي فروشهای نيز حساب فروش دایره بستانکار خواهد شد.

۲- هزینه‌های مستقیم دواير: بخشی از هزینه‌های هر دایره به طور مستقیم در ارتباط با آن دایره است. مانند هزینه حقوق فروشنده‌گان دایره لوازم ورزشی که در ازاي پرداخت حقوق کارکنان هر دایره حساب هزینه حقوق آن دایره بدھكار خواهد شد.

۳- هزینه‌های عمومی دواير: معمولاً بعضی از هزینه‌های فروشگاه مستقیماً مربوط به یک دایره معین نبوده بلکه مربوط به چند یا همه دواير می‌باشد مانند هزینه اجاره محل فروشگاه، به اين گونه هزینه‌ها، هزینه‌های عمومی دواير می‌گويند. هزینه‌های عمومی دواير بر مبناهای مناسبی بين دواير سرشکن می‌شوند. به طور مثال اجاره محل فروشگاه به نسبت مساحت اشغالی هر دایره بين آنها سرشکن یا تسهیم می‌شود.

در زیر نمونه‌ای از هزینه‌های عمومی و مبنای تسهیم آنها دیده می‌شود :

جدول مبنای تسهیم برخی هزینه‌ها

شماره	عنوان هزینه	مبنای تسهیم
۱	اجاره محل	مساحت زیربنا
۲	برق	مساحت زیربنا – تعداد شعله
۳	سالن غذاخوری	تعداد کارکنان
۴	هزینه رفاهی کارگران	تعداد کارگران
۵	بیمه‌های اجتماعی کارکنان	دستمزد (حقوق)
۶	بیمه‌های حوادث	تعداد کارکنان
۷	حرارت مرکزی	مساحت زیربنا – برآورد فنی
۸	تعمیرات ساختمان	مساحت زیربنا – ارزش ساختمان
۹	هزینه آب بها	برآورد فنی – کنتور

مثال: فروشگاه اکبری که به صورت دوایر اداره می‌شود اطلاعات زیر را در پایان سال X۹ ارائه می‌نماید (ارقام به هزار ریال).

دایره ۱—اسباب بازی	دایره ۲—پوشاك	دایره ۳—لوازم ورزشی	دایره ۴—لوازم التحریر	شرح
۱,۶۰۰	۱,۴۰۰	۱,۲۰۰	۱,۰۰۰	موجودی کالا
				در اول دوره
۱,۴۰۰	۱,۲۰۰	۱,۰۰۰	۱,۵۰۰	موجودی کالا
				در آخر دوره
۲۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۸,۰۰۰	خرید کالا
۲۵,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۳,۰۰۰	فروش کالا
—	۴۰۰	—	۵۰۰	برگشت از فروش
۶۰۰	۵۰۰	۴۵۰	۴۰۰	هزینه حقوق
۱۰۰	۱۵۰	۵۰	۱۰۰	هزینه لوازم مصرفی
۱۲۰	۱۰۰	۷۰	۵۰	هزینه تلفن

ساير اطلاعات مورد نياز

۱—هزينه‌های عمومی عبارت است از : هزینه آب و برق ۷۲۰,۰۰۰ ریال، هزینه اجاره محل ۵,۴۰۰,۰۰۰ ریال و هزینه سرپرستی و مدیریت ۳۶۰,۰۰۰ ریال که هزینه آب و برق و اجاره محل به نسبت مساحت هر دایره (دایره ۱ به مساحت ۳۰ مترمربع، دایره ۲ به مساحت ۴۰ مترمربع، دایره ۳ به مساحت ۵۰ مترمربع و دایره ۴ به مساحت ۶۰ مترمربع) و هزینه مدیریت به ترتیب دواير به نسبت ۱ و ۲ و ۲ و ۴ تسهیم می‌شوند.

مطلوب است:

تهیه گزارش سود و زیان برای سال X۹ برای ارائه به مدیران و صاحبان فروشگاه.

محاسبات

$$۳۰+۴۰+۵۰+۶۰=۱۸۰$$

جمع مساحت دواير

$$720,000 \times \frac{30}{180} = 120,000$$

سهم دایره اسباب بازی از هزینه آب و برق

$$720,000 \times \frac{40}{180} = 160,000$$

سهم دایره پوشاك از هزینه آب و برق

$$720,000 \times \frac{50}{180} = 200,000$$

سهم دایره لوازم ورزشی از هزینه آب و برق

$$720,000 \times \frac{60}{180} = 240,000$$

سهم لوازم التحریر از هزینه آب و برق

$$5,400,000 \times \frac{30}{180} = 900,000$$

سهم دایره اسباب بازی از هزینه اجاره محل

$$5,400,000 \times \frac{4}{18} = 1,200,000$$

سهم دایره پوشک از هزینه اجاره محل

$$5,400,000 \times \frac{5}{18} = 1,500,000$$

سهم دایره لوازم ورزشی از هزینه اجاره محل

$$5,400,000 \times \frac{6}{18} = 1,800,000$$

سهم دایره لوازم التحریر از هزینه اجاره محل

$$1. 2. 2. 4 = 9$$

جمع نسبتها

$$360,000 \times \frac{1}{9} = 40,000$$

سهم دایره اسباب بازی از هزینه مدیریت

$$360,000 \times \frac{2}{9} = 80,000$$

سهم دایره پوشک و لوازم ورزشی از هزینه مدیریت

$$360,000 \times \frac{4}{9} = 160,000$$

سهم دایره لوازم التحریر از هزینه مدیریت

فروشگاه اکبری

صورت سود و زیان

برای سال مالی منتهی به ۲۹/۱۲/۲۹ (ارقام هزار ریال)

شرح	دایره اسباب بازی	دایره پوشک	دایره لوازم ورزشی	دایره لوازم التحریر	جمع کل
فروش کالا	۱۳,۰۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۸,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۷۰,۰۰۰
کسر شود برگشت از فروش	۵۰۰	-	۴۰۰	-	۹۰۰
فروش خالص	۱۲,۵۰۰	۱۴,۰۰۰	۱۷,۶۰۰	۲۵,۰۰۰	۶۹,۱۰۰
کسر شود بهای تمام شده کالای فروخته شده :					
موجودی کالا در ۱/۱/۲۹	۱,۰۰۰	۱,۲۰۰	۱,۴۰۰	۱,۶۰۰	۵,۲۰۰
خرید طی دوره	۸,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۵۳,۰۰۰
کالای آماده فروش	۹,۰۰۰	۱۱,۲۰۰	۱۶,۴۰۰	۲۱,۶۰۰	۵۸,۲۰۰
کسر شود موجودی کالا در ۲۹/۱۲/۲۹	۱,۵۰۰	۱,۰۰۰	۱,۲۰۰	۱,۴۰۰	۵,۱۰۰
بهای تمام شده کالای فروش رفته	۷,۵۰۰	۱۰,۲۰۰	۱۵,۲۰۰	۲۰,۲۰۰	۵۳,۱۰۰
سود ناخالص	۵,۰۰۰	۳,۸۰۰	۲,۴۰۰	۴۸۰۰	۱۶,۰۰۰
کسر شود هزینه ها :					
هزینه حقوق کارکنان	۴۰۰	۴۵۰	۵۰۰	۶۰۰	۱,۹۵۰
هزینه لوازم مصرفی	۱۰۰	۵۰	۱۵۰	۱۰۰	۴۰۰
هزینه تلفن	۵۰	۷۰	۱۰۰	۱۲۰	۳۴۰
هزینه آب و برق	۱۲۰	۱۶۰	۲۰۰	۲۴۰	۷۲۰
هزینه اجاره محل	۹۰۰	۱,۰۰۰	۱,۵۰۰	۱,۸۰۰	۵,۴۰۰
هزینه مدیریت	۴۰	۸۰	۸۰	۱۶۰	۳۶۰
جمع هزینه ها	۱,۶۱۰	۲,۰۱۰	۲,۵۳۰	۳۰۲۰	۹,۱۷۰
سود (زیان) خالص نقل به سرمایه	۳,۳۹۰	۱,۷۹۰	(۱۳۰)	۱,۷۸۰	۶,۸۳۰

به طوری که مشاهده شد، صورت سود و زیان فروشگاه با ستونهای متعددی که برای دایرها در نظر گرفته شده، تهیه می‌شود. یادآوری این نکته ضروری است که با بسته شدن حسابهای موقت دوایر، خلاصه سود و زیان ایجاد شده و این حساب نیز با حساب سرمایه صاحب فروشگاه بسته خواهد شد. به مثالهای زیر که برای روشن شدن مطالب فوق ارائه می‌شود، توجه کنید.

مثال:

۱- مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال بابت خرید توب بسکتبال برای دایره لوازم ورزشی پرداخت گردید.

خرید کالا (دایره لوازم ورزشی)	۳۰۰,۰۰۰
موجودی نقد - صندوق	۳۰۰,۰۰۰
بابت خرید توب بسکتبال	

۲- در پایان دوره، مانده حساب خرید کالا در دایره لوازم ورزشی ۱,۳۵۰,۰۰۰ ریال است که باید به خلاصه سودو زیان منتقل شده و بسته شود.

خلاصه سود و زیان	۱,۳۵۰,۰۰۰
خرید کالا (دایره لوازم ورزشی)	۱,۳۵۰,۰۰۰
بابت بستن حساب خرید دایره لوازم ورزشی	

۳- مانده خلاصه سود و زیان در پایان سال مبلغ ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال است که باید با سرمایه بسته شود.

خلاصه سود و زیان	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
سرمایه	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
بابت بستن حساب خلاصه سود و زیان	

در پایان هر دوره مالی بر مبنای خلاصه سود و زیان، گزارش سود و زیان تهیه و به مدیران ارائه می‌شود تا با مراجعه به آن بتوانند تصمیمات لازم را در موارد مختلف، خصوصاً در ارتباط با گسترش و یا حذف یک یا چند دایره اتخاذ نمایند.

۲-۸- ثبت دفاتر حسابداری

در مؤسسات دارای دوایر، برای ثبت عملیات روزانه از یک سری دفاتر مشترک برای تمام دوایر استفاده می‌شود و برای اطلاع رسانی و تهیه گزارش‌های تفصیلی در دفتر معین حسابهای جداگانه‌ای برای هریک از آنها تدارک دیده می‌شود. همان‌طوری که می‌دانید برای ثبت دفاتر ابتدا سند حسابداری تنظیم و تأیید شده و سپس بر مبنای سند حسابداری دفتر روزنامه و دفتر معین ثبت می‌شوند و از دفتر روزنامه نیز اقلام به دفتر کل منتقل می‌شوند. در پایان هر ماه از مانده حسابهای دفتر معین و مانده حسابهای دفتر کل تراز آزمایشی تهیه شده و با یکدیگر مقایسه می‌شود تا اشتباهات ثبتی رفع شود. نمونه‌ای از سند حسابداری و دفتر روزنامه یک مؤسسه فرضی دیده می‌شود.

شماره ۱۲۷

سند حسابداری

تاریخ X

شماره صفحه دفتر روزنامه ۱۴

کد	شرح	عطف	مبلغ جزء	بدهکار	بستانکار
۸	حسابهای دریافتی فروشگاه ابراهیمی		۲۵۰,۰۰۰	۱,۲۵۰,۰۰۰	
۹	مؤسسه اکرمی		۴۰۰,۰۰۰		
۱۰	بازرگانی عبدالهی		۶۰۰,۰۰۰		
	فروش کالا فروش کالا با شرط (ن / ۳ - ۱۰/۳)			۱,۲۵۰,۰۰۰	۱,۲۵۰,۰۰۰
			جمع		مدیرعامل
					حسابداری

دفتر روزنامه

صفحه ۱۴

نمایه شماره	تاریخ	ماه	روز	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
				جمع نقل از صفحه ۱۳ حسابهای دریافتی فروش کالا بابت فروش کالا با شرط	- ۱۷ ۲۵	۱,۲۵۰,۰۰۰	۱,۲۵۰,۰۰۰

نحوه ایجاد سر فصل حسابها در دفتر معین بر مبنای تعداد دواير تحت عنوان حساب خريد کالا، حساب فروش کالا، حساب هزینه‌ها و ... برای هر دایره خواهد بود. درصورتی که در دفتر کل فقط یک سر فصل به هریک از حسابهای خريد کالا، فروش کالا، هزینه‌ها و ... اختصاص داده می‌شود. به عنوان مثال حساب خريد کالا و حساب فروش کالا در دفتر معین و دفتر کل فروشگاهی که دارای ۳ دایره الف و ب و ج است به شرح زیر خواهد بود.

سرفصل حساب در دفتر معین	سرفصل حساب در دفتر کل
خرید کالا – دایره الف	
خرید کالا – دایره ب	خرید کالا
خرید کالا – دایره ج	
فروش کالا – دایره الف	
فروش کالا – دایره ب	فروش کالا
فروش کالا – دایره ج	

مثال: عملیات زیر در مؤسسه محسن که دارای ۳ دایره، شامل دایره لبینیات، دایره خواروبار و دایره خشکبار است، انجام گرفته است.

X۹/۱۰/۱ واریز مبلغ ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال توسط آقای محسنی بابت سرمایه مؤسسه به حساب بانک.

X۹/۱۰/۱ پرداخت ۱۰۰,۰۰۰ ریال اجاره محل یکماهه مؤسسه طی چک شماره ۱۰۰۰۱.

X۹/۱۰/۲ خرید ۵ ریال اثاثه به طور نسیه

X۹/۱۰/۴ خرید ۴,۵۰۰,۰۰۰ ریال کالا برای دایره خواروبار طی چک شماره ۱۰۰۰۲.

X۹/۱۰/۷ خرید ۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا جهت دایره خشکبار به طور نسیه.

X۹/۱۰/۱۰ فروش ۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال کالا از دایره خشکبار به طور نسیه.

X۹/۱۰/۱۲ خرید ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا جهت دایره لبینیات طی چک شماره ۱۰۰۰۳.

X۹/۱۰/۱۴ فروش ۲,۴۰۰,۰۰۰ ریال کالا از دایره لبینیات به طور نقد.

X۹/۱۰/۱۷ فروش ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا از دایره خواروبار طی سفته به سررسید ۱/۱۷ X۱۰/۱۷.

X۹/۱۰/۲۰ پرداخت ۳۰,۰۰۰ ریال از صندوق بابت هزینه تعمیرات جزئی محل مؤسسه.

X۹/۱۰/۲۵ حقوق دیماه X۹ کارکنان دواير از صندوق مؤسسه به شرح زیر پرداخته شد:

حقوق کارکنان دایره لبینیات ۴۰۰,۰۰۰ ریال.

حقوق کارکنان دایره خواروبار ۷۰۰,۰۰۰ ریال.

حقوق کارکنان دایره خشکبار ۶۰۰,۰۰۰ ریال.

X۹/۱۰/۲۷ دریافت وجه فروش نسیه مورخ X۹/۱۰/۱۰ و واریز به صندوق مؤسسه.

X۹/۱۰/۲۸ پرداخت بهای کالای خریداری در ۷/۱۰ X۹ طی چک شماره ۱۰۰۰۴.

مطلوب است:

۱- ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه و انتقال به دفتر کل و دفتر معین (حساب خرید کالا – حساب فروش کالا).

۲- تهیه تراز آزمایشی از دفتر کل و دفتر معین و مقایسه آنها با هم.

توضیح: به علت تعدد اسناد حسابداری و تشابه ثبتها با دفتر روزنامه از تهیه و تنظیم اسناد حسابداری صرفنظر کرده و حسابهای دفتر کل و دفتر معین نیز به شکل T تنظیم گردیده است.

دفتر روزنامه

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۱۰/۱	بانک		۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
۲	۱۰/۱	واریز سرمایه به حساب بانک هزینه ها – اجاره محل		۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۳	۱۰/۲	پرداخت اجاره محل دیماه X۹ اثانه		۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰
۴	۱۰/۴	حسابهای پرداختی بابت بهای اثانه به طور نسیه خرید کالا – دایره خواروبار		۴,۵۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
۵	۱۰/۷	مواردی نقد – بانک خرید خواروبار خرید کالا – دایره خشکبار		۶,۰۰۰,۰۰۰	۴,۵۰۰,۰۰۰
۶	۱۰/۱۰	حسابهای پرداختی خرید نسیه خشکبار حسابهای دریافتی		۳,۲۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰
۷	۱۰/۱۲	فروش کالا – دایره خشکبار فروش دایره خشکبار خرید کالا – دایره لبیات		۲,۰۰۰,۰۰۰	۳,۲۰۰,۰۰۰
۸	۱۰/۱۴	مواردی نقد – بانک خرید لبیات طی چک شماره ۱۰۰۰۳ صندوق		۲,۴۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰
		فروش کالا – دایره لبیات فروش لبیات به طور نقد			۲,۴۰۰,۰۰۰

دفتر روزنامه

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۹	۱۰/۱۷	اسناد دریافتی فروش کالا – دایره خواربار		۵,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰
۱۰	۱۰/۲۰	فروش خواربار طی سه ماهه هزینه‌ها – تعمیرات	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	
۱۱	۱۰/۲۵	برداخت نقدی هزینه تعمیرات هزینه‌ها – حقوق کارکنان	۱,۷۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰
۱۲	۱۰/۲۷	برداخت حقوق کارکنان دوایر به شرح سند حسابداری مواردی نقد – صندوق	۳,۲۰۰,۰۰۰		۳,۲۰۰,۰۰۰
۱۳	۱۰/۳۰	دریافت فروش نسبیه مورخ ۱۰/۱۰ حسابهای پرداختی	۶,۰۰۰,۰۰۰		۶,۰۰۰,۰۰۰
		مواردی نقد – بانک برداخت بهای کالای خریداری در ۱۰/۷ طی چک ۴۰۰۰			

حسابهای دفتر کل

حسابهای دریافتی		اسناد دریافتی	
۳,۲۰۰,۰۰۰	(۱۲)	۳,۲۰۰,۰۰۰	(۶)
—————		—————	
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	(۱)	۵,۰۰۰,۰۰۰	(۹)
—————		—————	
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	(۱)	۵,۰۰۰,۰۰۰	(۳)

خرید کالا

۴,۵۰۰,۰۰۰	(۴)
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۵)
۲,۰۰۰,۰۰۰	(۷)

موجودی نقد – بانک

۱۰۰,۰۰۰	(۲)
۴,۵۰۰,۰۰۰	(۴)
۲,۰۰۰,۰۰۰	(۷)
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۱۳)

حسابهای پرداختنی

۶,۰۰۰,۰۰۰	(۱۳)
۵,۰۰۰,۰۰۰	(۳)
۶,۰۰۰,۰۰۰	(۵)

فروش کالا

۳,۲۰۰,۰۰۰	(۶)
۲,۴۰۰,۰۰۰	(۸)
۵,۰۰۰,۰۰۰	(۹)

موجودی نقد – صندوق

۳۰,۰۰۰	(۱۰)
۱,۷۰۰,۰۰۰	(۱۱)

هزینه‌ها

۱۰۰,۰۰۰	(۲)
۳۰,۰۰۰	(۱۰)
۱,۷۰۰,۰۰۰	(۱۱)

دفتر معین (حساب خرید کالا – حساب فروش کالا)

خرید کالا – دایره خسکبار

۶,۰۰۰,۰۰۰	(۵)
-----------	-----

خرید کالا – دایره خواربار

۴,۵۰۰,۰۰۰	(۴)
-----------	-----

فروش کالا – دایره خواربار

۵,۰۰۰,۰۰۰	(۹)
-----------	-----

خرید کالا – دایره لبیات

۲,۰۰۰,۰۰۰	(۷)
-----------	-----

فروش کالا — دایرہ لبیات		فروش کالا — دایرہ خشکبار	
۲,۴۰۰,۰۰۰	(۸)	۳,۲۰۰,۰۰۰	(۶)

تراز آزمایشی دفتر معین حساب خرید کالا در ۳۰/۱۰/۹۶

ردیف	شرح (نام حساب)	گردش عملیات		مانده
		بسنانکار	بدهکار	
۱	دایرہ خواربار	۴,۵۰۰,۰۰۰		
۲	دایرہ خشکبار	۶,۰۰۰,۰۰۰		
۳	دایرہ لبیات	۲,۰۰۰,۰۰۰		
	جمع	۱۲,۵۰۰,۰۰۰		

تراز آزمایشی دفتر معین حساب فروش کالا در ۳۰/۱۰/۹۶

ردیف	شرح (نام حساب)	گردش عملیات		مانده
		بسنانکار	بدهکار	
۱	دایرہ خواربار	۵,۰۰۰,۰۰۰		
۲	دایرہ خشکبار	۳,۲۰۰,۰۰۰		
۳	دایرہ لبیات	۲,۴۰۰,۰۰۰		
	جمع	۱۰,۶۰۰,۰۰۰		

تراز آزمایشی دفتر کل در ۱۰/۹/۲۰۱۹

مانده		گردش عملیات		شرح (نام حساب)	ردیف
بستانکار	بدهکار	بستانکار	بدهکار		
	۳,۸۷۰,۰۰۰	۱,۷۳۰,۰۰۰	۵,۶۰۰,۰۰۰	موجودی نقد - صندوق	۱
	۱۷,۴۰۰,۰۰۰	۱۲,۶۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	موجودی نقد - بانک	۲
		۳,۲۰۰,۰۰۰	۳,۲۰۰,۰۰۰	حسابهای دریافتی	۳
	۵,۰۰۰,۰۰۰		۵,۰۰۰,۰۰۰	اسناد دریافتی	۴
	۵,۰۰۰,۰۰۰		۵,۰۰۰,۰۰۰	اثاثه	۵
۵,۰۰۰,۰۰۰		۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	حسابهای پرداختنی	۶
۳۰,۰۰۰,۰۰۰		۳۰,۰۰۰,۰۰۰		سرمایه	۷
۱۰,۶۰۰,۰۰۰		۱۰,۶۰۰,۰۰۰		فروش کالا	۸
	۱۲,۵۰۰,۰۰۰		۱۲,۵۰۰,۰۰۰	خرید کالا	۹
	۱,۸۳۰,۰۰۰		۱,۸۳۰,۰۰۰	هزینه‌ها	۱۰
۴۵,۶۰۰,۰۰۰	۴۵,۶۰۰,۰۰۰	۶۹,۱۳۰,۰۰۰	۶۹,۱۳۰,۰۰۰	جمع	

توضیحات

- ۱- با مشاهده تراز آزمایشی دفتر کل و دفتر معین و مقایسه حسابهای مربوط به هم در آنها، می‌توان به صحت عملیات ثبت شده در دفاتر پی برد.
- ۲- با مراجعة به مانده‌های دفتر معین که برای حسابهای هر دایره سرفصلهای جداگانه‌ای وجود دارد، می‌توان حساب خلاصه سود و زیان در دفاتر و صورت سود و زیان به عنوان گزارش ستونی به تفکیک هر دایره را برای ارائه به مدیران تهیه کرد.
- ۳- در دفتر معین برای تمامی حسابهای مندرج در دفتر کل سرفصلهای تفکیک شده بر مبنای هر دایره ایجاد می‌شود که در مثال مذکور از درج تمامی حسابهای موجود در دفتر معین خودداری شده و فقط حساب خرید دوایر و حساب فروش دوایر به طور نمونه در دفتر معین ذکر گردیده است.

پرسشها

- ۱- چند نوع فروشگاه را که به شکل دوایر اداره می‌شوند نام ببرید.
- ۲- شکلی که دارای ۵ دایره فروش کالا باشد، تهیه نماید.
- ۳- نحوه صدور فاکتور فروش و تعداد نسخ آن و توزیع نسخ را شرح دهید.
- ۴- چند نوع هزینه‌های مستقیم و عمومی دوایر را نام ببرید.
- ۵- مبنای تسهیم هزینه‌های عمومی را با چند مثال مختلف بیان نماید.
- ۶- فرق دفتر کل و دفتر معین را شرح دهید.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱- کدامیک از گزینه‌های زیر صحیح است :

- الف - دوایر در سطح شهر پراکنده‌اند.
- ب - دوایر در زیر یک سقف هستند.
- ج - دوایر در سطح کشور پراکنده‌اند.
- د - دوایر مانند شعب هستند.

۲- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح نیست : خرید از فروشگاه‌های دارای دوایر باعث می‌شود :

- الف - در وقت صرفه‌جویی شود.
- ب - در رفت و آمد صرفه‌جویی شود.
- ج - هزینه خرید کالا کمتر شود.
- د - کنترل فروشگاه مشکل شود.

۳- کدام یک از مبنای زیر مناسبی برای تسهیم هزینه نظافت است :

- الف - مساحت دوایر
- ب - کارکنان دوایر
- ج - فروش دوایر
- د - خرید دوایر

۴- کدام یک از مبنای زیر برای تسهیم هزینه برق مصرفی دوایر مناسب نیست :

- الف - مساحت دوایر
- ب - تعداد روشنایی دوایر
- ج - تعداد کارکنان دوایر
- د - میزان برق مصرفی دوایر

۵- برای ثبت در دفتر معین باید اقلام را ... منتقل کرد.

- الف - از سند حسابداری
- ب - از دفتر روزنامه
- ج - از کارت معین

مسائل

۱- فروشگاه شادی که دارای سه دایره فروش الف و ب و ج است اطلاعات زیر را که از دفتر معین استخراج شده

است ارائه می‌نماید :

شرح	دایره الف	دایره ب	دایره ج	جمع
موجودی کالا در اوّل دوره	۱,۳۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۲۰۰,۰۰۰	۵,۵۰۰,۰۰۰
موجودی کالا در پایان دوره	۴۰۰,۰۰۰	۲,۷۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	۴,۸۰۰,۰۰۰
خرید کالا	۷,۰۰۰,۰۰۰	۱۲,۲۰۰,۰۰۰	۱۴,۰۰۰,۰۰۰	۳۳,۲۰۰,۰۰۰
برگشت از خرید	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	-	۱,۷۰۰,۰۰۰
فروش کالا	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۴,۱۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۴,۱۰۰,۰۰۰
برگشت از فروش	-	۱۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰
هزینه حقوق کارکنان	۸۰۰,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰
هزینه اجاره محل	سایر هزینه‌ها	۵,۰۰۰,۰۰۰	-	۲,۰۰۰,۰۰۰

مبنای تسهیم هزینه‌های اجاره محل مساحت دوایر (بترتیب ۵۰ و ۷۰ و ۸۰ مترمربع) بوده و مبنای تسهیم سایر هزینه‌ها، هزینه حقوق کارکنان است.

مطلوب است:

الف- تسهیم هزینه‌ها

۲- فروشگاه آشنا با فعالیت در ۳ دایره، به ترتیب دایره فروش لبندیات، دایره فروش مواد پرتوئینی و دایره فروش خواروبار در آغاز دی X۹ افتتاح شده (کلیه دریافتها و پرداختها از طریق بانک صورت گرفته) است. عملیات زیر در دی ماه X۹ انجام گرفته است :

X۹/۱۰/۱ ریال سرمایه به حساب بانک ۴,۵۰۰,۰۰۰

X۹/۱۰/۲ پرداخت اجاره محل به مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال برای سه ماه طی چک شماره ۱۰۰۲

X۹/۱۰/۳ خرید ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال اثاثه به طور نسیه از آقای ممتاز

X۹/۱۰/۴ خرید کالا برای دایره خواروبار به مبلغ ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۴

X۹/۱۰/۵ خرید کالا برای دایره لبندیات به مبلغ ۸۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۵

X۹/۱۰/۶ خرید کالا برای دایره مواد پرتوئینی به مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۶

X۹/۱۰/۷ فروش کالا توسط دایره خواروبار به مبلغ ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال به طور نسیه

X۹/۱۰/۸ فروش کالا توسط دایره لبندیات به مبلغ ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال به طور نقد

X۹/۱۰/۹ فروش کالا توسط دایره مواد پرتوئینی به مبلغ ۷۰۰,۰۰۰ ریال به طور نقد

X۹/۱۰/۱۰ پرداخت هزینه حقوق کارکنان دوایر به مبلغ ۱,۳۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۶

X۹/۱۰/۱۱ پرداخت هزینه‌های عمومی دوایر به مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال طی چک شماره ۱۰۰۷

مطلوب است:

الف- ثبت دفتر روزنامه و ثبت اصلاحی اجاره محل در X۹/۱۰/۳

ب- ثبت دفتر کل (به شکل T)

ج- ثبت دفتر معین (حسابهای خرید، فروش دوایر به تفکیک به شکل T)

د- تهیه تراز آزمایشی از دفتر کل و دفتر معین

ه- تهیه صورت سود و زیان برای دیماه ۱۳X۹ (موجودی کالای پایان دوره صفر است)

جدول راهنمای تسهیم هزینه‌ها	اجاره / سطح زیربنا	حقوق / درصد	هزینه‌های عمومی / نسبت
دایره فروش لبندیات	۱۸ مترمربع	۳۶	۲
دایره فروش مواد پرتوئینی	۲۰ مترمربع	۳۴	۳
دایره فروش خواروبار	۲۲ مترمربع	۳۰	۵

۳-۸ در X۹/۱۲/۲۹ مانده‌های زیر از دفاتر فروشگاه تعاونی مصرف کارکنان تهیه شده است. (ارقام به هزار ریال)

شرح	دایره لوازم التحریر	دایره پوشاسک	دایره لوازم ورزشی	جمع
موجودی کالا در ۱/۱	۱,۸۰۰	۱,۵۰۰	۱,۴۰۰	۴,۷۰۰
موجودی کالا در ۱۲/۲۹	۹۰۰	۸۰۰	۶۰۰	۲,۳۰۰
خرید کالا طی دوره	۸,۰۰۰	۶,۰۰۰	۱,۳۰۰	۱۵,۳۰۰
فروش کالا طی دوره	۱۲,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۰	۲۷,۰۰۰
هزینه حقوق	۲۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۶۰۰
هزینه اجاره			۱,۰۰۰	۱,۰۰۰
هزینه نظافت			۲۰۰	۲۰۰
هزینه غذاخوری			۱۵۰	۱۵۰

سایر اطلاعات:

دایره لوازم ورزشی	دایره پوشاسک	دایره لوازم التحریر	مساحت (مترمربع)
۱۰	۲۰	۲۰	تعداد کارکنان
۱	۲	۳	

مطلوب است: تهیه صورت سود و زیان برای سال X۹.

بحث کنید

مدیر یک فروشگاه قصد دارد براساس عملکرد دوایر به مدیران آنها پاداش دهد. با توجه به مثال فروشگاه اکبری به نظر شما برای تصمیم‌گیری باید به چه عواملی توجه کرد؟